

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 464/2023-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného LOVÁSZ LEGAL s. r. o., Železničiarska 18, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava II č. k. B3-37P/87/2023-43 z 27. júla 2023 a postupu, ktorý mu predchádzal, takto

rozhodol:

1. Uznesením Mestského súdu Bratislava II č. k. B3-37P/87/2023-43 z 27. júla 2023 a postupom, ktorý mu predchádzal, **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie a nestranný súd podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Mestského súdu Bratislava II č. k. B3-37P/87/2023-43 z 27. júla 2023 **zrušuje a vec vracia** Mestskému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.
3. Mestský súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **959,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-37P/87/2023. Zároveň sa sťažnosťou domáha aj vyslovenia porušenia svojho základného práva „na právnu istotu“ podľa čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, čl. 4 ods. 1, 3 a 4 listiny, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46

ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 14Cop/25/2023 a postupom Okresného súdu Lučenec (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17P/72/2023. Navrhuje zrušiť uznesenie mestského súdu č. k. B3-37P/87/2023-43 z 27. júla 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie a žiada nahradiť trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je otcom maloletej. Okresný súd Bratislava III (ktorého výkon súdnictva po účinnosti súdnej reformy tzv. súdnej mapy prešiel na mestský súd, pozn.) ako poručenský súd rozhodol rozsudkom č. k. 39P/176/2021-233 z 29. septembra 2021, ktorým schválil rodičovskú dohodu sťažovateľa a matky maloletej, ktorej predmetom bolo zverenie maloletej matke a úprava styku sťažovateľa s maloletou. Podľa tvrdení sťažovateľa sa matka svojvoľne (bez vedomosti a súhlasu sťažovateľa, pozn.) aj s maloletou presťahovala do Lučenca, kde podala návrh na vydanie neodkladného opatrenia, ktorým žiadala zmeniť styk sťažovateľa s maloletou. Okresný súd vo veci návrhu matky rozhodol uznesením č. k. 17P/72/2023-28 z 29. marca 2023, ktorým upravil (zúžil, pozn.) styk sťažovateľa s maloletou. Sťažovateľ proti označenému uzneseniu okresného súdu podal odvolanie. Počas odvolacieho konania matka maloletej 23. júna 2023 podala na okresnom súde ďalší návrh na vydanie neodkladného opatrenia, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením č. k. 17P/72/2023-145 z 27. júna 2023 tak, že zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením okresného súdu č. k. 17P/72/2023-28 z 29. marca 2023 a nariadil nové neodkladné opatrenie, ktorým opätovne upravil styk sťažovateľa s maloletou. Aj proti tomuto uzneseniu okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 14CoP/25/2023 tak, že uznesenie okresného súdu č. k. 17P/72/2023-145 z 27. júna 2023 potvrdil vo výroku I (o zrušení pôvodného neodkladného opatrenia okresného súdu, pozn.), vo výroku III odmietol a vo výrokoch II, IV, V, VI, VII zmenil tak, že návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia sp. zn. 14CoP/25/2023 z 13. septembra 2023 odvolací súd s poukazom na obsah spisového materiálu okresného súdu konštatoval, že v čase vydania neodkladného opatrenia bola daná príslušnosť Okresného súdu Bratislava III. Vzhľadom na vydanie napadnutého uznesenia mestského súdu však došlo k preneseniu miestnej príslušnosti na okresný súd. Preto s poukazom na § 67 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) dospel k záveru, že namietaný postup okresného súdu nezakladal vadu konania, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (bod 7 uznesenia odvolacieho súdu), a na námietku nepríslušnosti neprihliadal. Zároveň konštatoval, že na nariadenie neodkladného opatrenia okresným súdom neboli dostatočne osvedčené rozhodujúce skutočnosti (bod 14 uznesenia odvolacieho súdu), a z dôkazných prostriedkov nepovažoval za osvedčené, že podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia sú splnené (bod 16 uznesenia odvolacieho súdu).

3. Ako už bolo uvedené, mestský súd napadnutým uznesením rozhodol o prenesení svojej miestnej príslušnosti na okresný súd. Podľa tvrdení sťažovateľa tak učinil v čase, keď o jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia adresovaného Okresnému súdu Bratislava III (Okresný súd Bratislava III návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol uznesením č. k. 37P/52/2023-60 z 27. apríla 2023, ktorým sa domáhal uloženia povinnosti matke zdržať sa premiestnenia maloletej, pozn.) nebolo ešte odvolacím súdom rozhodnuté. Inými slovami, mestský súd vydal napadnuté uznesenie v priebehu odvolacieho konania, v ktorom sa rozhodovalo

o uložení povinnosti matke zdržať sa premiestnenia maloletej tým, že zmení jej bydlisko. Mestský súd v relevantnej časti svojho napadnutého uznesenia konštatoval, že okresný súd vedie konanie o úprave styku (sp. zn. 17P/72/2023), matka s maloletou býva v Lučenci.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v sťažnosti v podstatnom namieta, že okresný súd nebol príslušný na rozhodovanie v poručenských veciach maloletej, a to ani vo forme neodkladného opatrenia, keďže v odôvodnení svojho uznesenia konštatoval, že o úprave styku rozhodol predtým Okresný súd Bratislava III, teda mal vedomosť o svojej nepríslušnosti a neexistovali dôvody na neodkladný zásah, čo nakoniec konštatoval aj odvolací súd. Okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 17P/72/2023, ignorujúc svoju miestnu nepríslušnosť, ktorú mal skúmať *ex officio*, argumentoval vo svojom (v poradí prvom) uznesení, ktorým nariadil neodkladné opatrenie, dôvodmi uvádzanými matkou maloletej (nemohla sa realizovať, preto sa presťahovala z miesta trvalého bydliska sťažovateľa, čo ako dôvod na zmenu miestnej príslušnosti podľa názoru sťažovateľa nemôže obstať. Potrebu zmeny a zrušenie už skôr nariadeného opatrenia okresného súdu v (v poradí druhom) uznesení odôvodnil najlepším záujmom dieťaťa bez toho, aby sa osobitne zaoberal otázkou svojej miestnej príslušnosti. Po podaní odvolania sťažovateľom, ktorý okrem iného namietal aj miestnu nepríslušnosť okresného súdu, odvolací súd podľa názoru sťažovateľa založil svoje rozhodnutie na neprípustnej konvalidácii miestnej nepríslušnosti. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd pri posudzovaní svojej miestnej príslušnosti a odvolací súd pri posudzovaní odvolacích námietok nepostupoval v súlade s jeho označenými právami, preto sťažovateľ považuje postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17P/72/2023 a postup odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14CoP/25/2023 za nesúladný s jeho označenými právami.

5. Pokiaľ ide o postup mestského súdu pri rozhodovaní o zmene miestnej príslušnosti, podľa názoru sťažovateľa nedošlo k zmene okolností či pomerov zakladajúcich oprávnenie zmeniť miestnu príslušnosť poručenského súdu, keďže sa matka aj s maloletou presťahovala z obvyklého pobytu dieťaťa svojvoľne. Zároveň tvrdí, že o návrhu na zmenu miestnej príslušnosti rozhodol nezákonný sudca. Poukázal na znenie § 6a CMP, v zmysle ktorého mal rozhodovať ten zákonný sudca v poručenskej veci maloletej, ktorému bola prvýkrát pridelená vec týkajúca sa maloletej. V tejto súvislosti poukázal na to, že zákonná sudkyňa Okresného súdu Bratislava III, ktorá rozhodovala o úprave styku sťažovateľa s maloletou v konaní vedenom pod sp. zn. 39P/176/2021, po účinnosti reformy tzv. súdnej mapy prešla na mestský súd, preto bola zákonnou sudkyňou aj naďalej v zmysle označeného ustanovenia Civilného mimosporového poriadku. Keďže napadnuté uznesenie mestského súdu vydala iná sudkyňa, sťažovateľ namieta, že došlo k porušeniu jeho práva na zákonného sudcu. Pokiaľ ide o odôvodnenie napadnutého uznesenia mestského súdu, sťažovateľ namieta, že je nezákonné, nesprávne a zmätočné. Argumentuje tým, že miestna príslušnosť mestského súdu, na ktorý prešiel výkon súdnictva v poručenských veciach týkajúcich sa maloletej z Okresného súdu Bratislava III na mestský súd, pretrvala, keďže prvýkrát rozhodoval vo veci maloletej práve tento súd. Mestský súd nesprávne vyhodnotil rozhodné skutočnosti (svojvoľné premiestnenie maloletej) ako dôvod podľa § 112 ods. 2 CMP, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania mestského súdu sa viedlo konanie na nepríslušnom okresnom súde vedenom pod sp. zn. 17P/72/2023. Tieto závery sú podľa názoru sťažovateľa v príkrom rozpore

s relevantnými procesnými pravidlami, ignorujú skutočnosť, že miestna príslušnosť súdu v poručenských veciach maloletej bola založená už prvým rozhodnutím v poručenskej veci týkajúcej sa maloletej, a to rozsudkom mestského súdu č. k. 39P/176/2021-233 z 29. septembra 2021. Rovnako argument, že na okresnom súde sa vedie konanie o neodkladnom opatrení týkajúcom sa maloletej, je v okolnostiach toho, že konal nepríslušný súd, nespôsobilý založiť zmenu miestnej príslušnosti v poručenských veciach týkajúcich sa maloletej.

6. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ považuje aj postup mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-37 P 87/2023 za rozporný s jeho označenými právami. Preto žiada, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie ako výsledok tohto protiústavného postupu.

7. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 464/2023-19 z 11. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením mestského súdu a postupom, ktorý mu predchádzal. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

8. Následne ústavný súd 2. novembra 2023 mestský súd vyzval na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej ústavnej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. Zároveň 2. a 14. novembra 2023 písomne upovedomil aj zúčastnené osoby (príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a matku maloletej) (ďalej len „zúčastnené osoby“) o ich práve vyjadriť sa k prijatej ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie mestského súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

9. Vyjadrenie mestského súdu sp. zn. 1Spr/88/2023 z 27. novembra 2023 bolo ústavnému súdu doručené 29. novembra 2023 s dotknutým súdnym spisom. V podstatnom uviedol, že posúdenie ústavnej akceptovateľnosti skutočne zásadných formálnych chýb odôvodnenia napadnutého uznesenia, ako aj aplikácie § 112 ods. 2 CMP na posudzovaný prípad ponecháva plne na úvahe ústavného súdu. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy mestský súd uviedol, že považuje za potrebné uviesť, že súd sa v napadnutom uznesení nemusel zaoberať § 6a CMP, keďže pridelovanie vecí jednotlivým sudcom je dané rozvrhom práce súdu. Rozsudok vo veci vedenej pôvodne na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 39P/176/2021 bol vyhlásený 29. septembra 2022 a nadobudol právoplatnosť 3. novembra 2022, ktorým dňom bolo konanie meritórne skončené, a teda pri pridelovaní novej veci týkajúcej sa toho istého dieťaťa, ktorá napadla po uvedenom dátume na súd v súlade s § 51ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, mal postupovať náhodným výberom s poukazom na znenie prechodného ustanovenia § 396c CMP, v zmysle ktorého ak k 1. januáru 2023 prebieha na súde konanie podľa § 6a ods. 1, ďalšie návrhy na začatie konania týkajúce sa toho istého maloletého alebo jeho súrodencov, ak majú spoločných oboch rodičov ako maloletý, sa pridelujú sudcovi, ktorý je k 1. januáru 2023 zákonným sudcom

v tomto konaní. Zároveň mestský súd v závere svojho vyjadrenia vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

10. Matka maloletej ako zúčastnená osoba využila svoje právo vyjadriť sa k prijatej sťažnosti, a to podaním doručeným 6. decembra 2023. V podstatnom k okolnostiam posudzovanej veci uviedla, že návrh na zmenu styku spolu s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia bol doručený okresnému súdu po tom, ako u maloletej došlo k zmene bydliska, teda na miestne príslušnom súde, plne rešpektovala a bola v súlade s § 112 ods. 1 CMP, keďže v čase podania návrhu mala maloletá preukázateľne pobyť v Lučenci. Zúčastnená osoba je toho názoru, že podrobne vysvetlila zmenu miesta pobytu maloletej v samotnom návrhu (dôvody na strane matky pracovné a študijné, pozn.). Podľa názoru matky maloletej okresný súd správne vyhodnotil podmienky miestnej príslušnosti na konanie ich zmenou v súlade s § 112 ods. 1 CMP. Tvrdí, že sťažovateľ miestnu príslušnosť okresného súdu akceptoval, resp. ju namietal neskoro, až v rámci odvolania proti v poradí druhému uzneseniu okresného súdu, ktorým okresný súd zmenil svoje prvé uznesenie o neodkladnom opatrení. Podľa jej názoru mestský súd (na ktorý v rámci súdnej reformy prešiel výkon súdnictva, pozn.) správne vyhodnotil návrh sťažovateľa na zmenu styku, ktorý bol doručený Okresnému súdu Bratislava III 30. marca a 29. mája 2023, keď konštatoval, že na okresnom súde skôr začalo konanie, ktoré nie je právoplatne skončené, a preto správne postupoval, ak rozhodol napadnutým uznesením o prenesení miestnej príslušnosti na konanie na okresný súd. Zúčastnená osoba ďalej považuje námietku sťažovateľa o porušení práva na zákonného sudcu za neopodstatnenú, vychádzajúc z premisy, že došlo k zmene miestnej príslušnosti v súlade s právom. S ohľadom na uvedené zúčastnená osoba navrhla, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel.

11. Príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny svoje právo vyjadriť sa k prijatej sťažnosti v lehote ani následne nevyužil.

III.3. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ sa k stanovisku mestského súdu vyjadril podaním doručeným 14. decembra 2023. V podstatnom uviedol, že nemieni opakovať už uplatnenú argumentáciu v rámci sťažnosti, ktorú aj naďalej považuje za relevantnú, pričom vyzdvihol, že mestský súd dosiaľ nepostúpil spisový materiál okresnému súdu aj napriek napadnutému uzneseniu a svojím následným postupom nastolil procesne neudržateľný stav, keď rozhodol o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (z 2. októbra 2023) uznesením č. k. 37P/63/2023-40 z 27. októbra 2023, ktorým sa sťažovateľ domáhal určenia rozsahu styku s maloletou podľa jeho návrhu. V súvislosti s obranou mestského súdu týkajúcou sa namietaného porušenia čl. 48 ods. 1 ústavy odcitoval § 6a ods. 1 CMP a vyjadril nesúhlas s postupom súdu, ako aj jeho právnou argumentáciou. Je toho názoru, že predmetné ustanovenie upravuje spôsob pridelenia vecí s cieľom mať jedného poručenského sudcu, ktorý pozná konkrétnu rodinu a vie vec posúdiť komplexnejšie a efektívnejšie. Vyjadruje názor, že postupom mestského súdu došlo k popretiu tejto myšlienky. Dodal, že na rozdiel od iných súdnych konaní sa starostlivosť o maloletých nekončí právoplatnosťou jedného rozhodnutia a podaním nového návrhu alebo začatím konania bez návrhu sa konanie nezačína ani sa vec

neposudzuje ako nová. Činnosť súdu trvá od prvého úkonu v prvej veci a končí sa až nadobudnutím plnoletosti dieťaťa. Vychádzajúc z uvedeného, je toho názoru, že obsah vyjadrenia mestského súdu explicitne popiera nielen gramatický výklad zákona, ale je v rozpore aj s teleologickým výkladom.

13. Sťažovateľ sa vyjadril aj k obsahu podania matky maloletej. Opätovne poukazuje na nespornú skutočnosť, že sa matka s maloletou presťahovala z pôvodného trvalého bydliska bez jeho súhlasu a účelovo, tak ako to popísal v samotnej sťažnosti. V nadväznosti na to je toho názoru, že ak zákonný mechanizmus je účelovo obchádzaný, teda adresát právnej normy postupuje nezákonným spôsobom, nemožno následne hovoriť o najlepšom záujme dieťaťa. Výsledkom postupu konajúcich súdov v jeho veci je, že sťažovateľ ako otec v čase podania tohto vyjadrenia pol roka nevidel svoju dcéru, pričom neexistuje žiadne rozhodnutie, ktoré by mu v tom bránilo. V súvislosti s aplikáciou § 112 ods. 1 CMP argumentuje, že na konanie je príslušný súd, v ktorého obvode má maloletý v čase začatia konania bydlisko určené dohodou rodičov alebo iným zákonným spôsobom, pričom ide o výlučnú miestnu príslušnosť súdu. Za nezákonný spôsob zmeny bydliska maloletého označuje jeho premiestnenie/presťahovanie bez súhlasu druhého rodiča, resp. konkludentného súhlasu s jeho presťahovaním. *Perpetuatio fori* je dané aj v prípade zmeny bydliska maloletej a výnimkou z tohto pravidla je len postup súdu podľa § 112 ods. 1 CMP za predpokladu, že došlo k zákonnej zmene okolností, čo je v jeho prípade vylúčené. Dodáva, že prelomenie zásady *perpetuatio fori* nie je možné dosiahnuť vydaním neodkladného opatrenia a ním argumentovať, keďže zmena rozhodných okolností musí byť trvalého charakteru, a nie založená na neodkladnom opatrení, ktoré má dočasný charakter. Rovnako s poukazom na znenie § 5 CMP (skúmanie príslušnosti *ex offio*, pozn.) považuje argumentáciu súdu aplikovaním § 41 CMP za neopodstatnenú a nesprávnu. V závere vyjadruje názor, že okresný súd mohol teoreticky správne postupovať jedine vo veci neodkladného opatrenia v súlade s § 113 CMP, avšak po skončení konania a rozhodovania o neodkladnom opatrení mal vec postúpiť príslušnému súdu, za ktorý považuje mestský súd a zákonnú sudkyňu, ktorá prvýkrát vec maloletej rozhodovala a ktorá pôsobí na mestskom súde.

14. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúmava len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

16. Zároveň pripomína, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky, alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

17. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa tvrdí, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

18. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu zákonným sudcom je sudca (samosudca alebo člen senátu) miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má vo veci konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom (pozri napr. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97, II. ÚS 47/99, III. ÚS 31/01, III. ÚS 390/2010).

19. Sťažovateľ vytýka napadnutému uzneseniu mestského súdu, že o návrhu na prenesenie miestnej príslušnosti rozhodol nezákonný sudca, a považuje ho z obsahového hľadiska za ústavne neutržateľné pre jeho arbitrárnosť.

IV.1. K namietanému porušeniu práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy:

20. V okolnostiach danej veci bolo nesporným, že v poručenskej veci maloletej prvýkrát rozhodoval Okresný súd Bratislava III, a po účinnosti súdnej reformy výkon súdnictva v poručenských veciach maloletej prešiel na mestský súd. Sporným zostalo, či bol zákonným spôsobom určený zákonný sudca vo veci sťažovateľa. Významnou okolnosťou pre určenie zákonného sudcu v poručenskej veci maloletej podľa názoru ústavného súdu bola skutočnosť, že pôvodná zákonná sudkyňa (ktorá rozhodla o poručenskej veci maloletej) sa v rámci súdnej reformy stala sudkyňou na miestne príslušnom mestskom súde.

21. Podľa § 6a CMP v konaniach podľa druhej časti prvej hlavy (konania o niektorých rodinnoprávných veciach vrátane konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých), tretej časti a štvrtej časti sa na miestne príslušnom súde návrh na začatie konania týkajúci sa toho istého maloletého alebo jeho súrodencov, ak majú spoločných oboch rodičov ako maloletý, prideluje sudcovi, ktorému bol pridelený prvý návrh na začatie konania týkajúci sa tohto maloletého, a ak sa konanie začalo bez návrhu, sudcovi, ktorý začal prvé konanie bez návrhu; ustanovenia o pridelovaní vecí náhodným výberom sa nepoužijú.

22. Uvedené ustanovenie je podľa názoru ústavného súdu kľúčové pre určenie konkrétneho zákonného sudcu na miestne príslušnom súde. Mestský súd vo svojom vyjadrení argumentoval nemožnosťou aplikácie prechodného ustanovenia § 396c CMP, pretože skoršia poručenská vec maloletej bola právoplatne ukončená ešte pred účinnosťou tzv. súdnej reformy, teda konanie k 1. januáru 2023 neprebiehало, preto bol zákonný sudca vo veci maloletej určený v súlade s rozvrhom práce. Podľa označeného ustanovenia ak k 1. januáru 2023 prebieha na súde konanie podľa § 6a ods. 1, ďalšie návrhy na začatie konania týkajúce sa toho istého maloletého alebo jeho súrodencov, ak majú spoločných oboch rodičov ako maloletý, sa pridelujú sudcovi, ktorý

je k 1. januáru 2023 zákonným sudcom v tomto konaní; to platí aj vtedy, ak sa ďalšie konanie týkajúce sa toho istého maloletého alebo jeho súrodencov začne bez návrhu.

23. Podľa názoru ústavného súdu je argumentácia mestského súdu nesprávna. Zákonodarca v predmetnom prechodnom ustanovení výslovne upravil situáciu, keď v dôsledku súdnej reformy zákonný sudca v neskončenom prebiehajúcom konaní v poručenskej veci zostáva aj naďalej zákonným sudcom v danej veci. Neupravuje však situáciu, ktorá nastala, a to že skoršie poručenské konanie týkajúce sa maloletého bolo právoplatne skončené. Preto sa malo aplikovať pravidlo ukotvené v § 6a CMP, teda pravidlo, podľa ktorého ak v poručenskej veci maloletého, resp. jeho súrodencia už raz rozhodoval sudca, ktorý je zároveň sudcom miestne príslušného súdu, a tento sudca tam aj pôsobí, nepostupuje sa náhodným výberom. Uvedené pravidlo má všeobecnú platnosť a nie je ho možné interpretovať v kontexte prechodného ustanovenia tak, že sa uplatní len v prípade prebiehajúcich neskončených vecí toho-ktorého maloletého, pretože takýto sofizmus zjavne vedie k neprimeranému zúženiu pôsobnosti generálneho pravidla, ktoré nie je samoúčelné. Už len z tohto dôvodu je argumentácia mestského súdu nesprávna.

24. Ďalším argumentom je notorieta, ktorú mestský súd v rámci svojej argumentácie zámerne odignoroval. Je ním osobitosť predmetu konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých (§ 111 CMP). Ústavný súd už v tejto súvislosti výslovne konštatoval, že starostlivosť o maloletých sa nekončí právoplatnosťou jednej „veci“ a podaním nového návrhu v akejkoľvek veci spadajúcej pod oblasť starostlivosti súdu o toho istého maloletého (§ 111 CMP) nezačína „nová vec“ (m. m. IV. ÚS 163/2019).

25. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd obranu mestského súdu posúdil ako nedôvodnú z dôvodu jej vecnej nesprávnosti. Keďže z argumentácie mestského súdu okrem iného vyplýva aj to, že vec sťažovateľa bola pridelená náhodným výberom inému sudcovi po tom, čo už rozhodoval iný zákonný sudca, ktorý zároveň na miestne príslušnom súde pôsobí, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci rozhodoval nezákonný sudca. Preto došlo vo veci sťažovateľa k porušeniu jeho práva na zákonného sudcu.

IV.2. K namietanému porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

26. Mestský súd napadnutým uznesením rozhodoval o návrhu na zmenu miestnej príslušnosti podľa § 112 ods. 2 CMP. Rozhodovanie podľa označeného ustanovenia predpokladá, že k zmene okolností (v danom prípade zmene bydliska) došlo zákonným spôsobom a zároveň že je to v záujme maloletého. V konaní bolo nesporné, že k určeniu miestne príslušného súdu v poručenských veciach maloletej došlo na základe rodičovskej dohody schválenej súdom. Je rovnako nesporné, že matka maloletej nepreukázala zákonný spôsob zmeny bydliska maloletej (napr. dohoda rodičov). Napriek uvedenému argumentovala tým, že nesporne k zmene bydliska došlo a maloletá tam žije dlhší čas a že k zmene došlo z dôvodov na jej strane (kariérne možnosti a štúdium) ako osoby, ktorej bola maloletá zverená do starostlivosti.

27. Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého uznesenia, je možné abstrahovať, že vo veci konajúci súd považoval za zákonnú zmenu okolností vyžadujúcu zmenu miestnej príslušnosti súdu skutočnosť, že na Okresnom súde Lučenec je vedené konanie vo veci maloletej pod sp. zn. 17P/72/2023 a vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté, pričom matka s maloletou bývajú

na konkrétnej adrese v Lučenci, a preto je v záujme maloletej, aby v mieste jej bydliska prebiehalo konanie (bod 2, 13 a 14 napadnutého uznesenia).

28. Dôvody, ktoré prezentoval mestský súd v napadnutom uznesení, sú nepreskúmateľné, nedostatočné a celé odôvodnenie napadnutého uznesenia možno považovať za prejav arbitrárneho prístupu. V prvom rade konajúci súd ako dôvod zákonnej zmeny okolností uviedol skutočnosť, že na inom súde prebieha bližšie nešpecifikované konanie (zo sťažnosti, ako aj z priložených kópií dokumentov je nepochybné, že ide o rozhodovanie o návrhu matky na nariadenie neodkladného opatrenia v súvislosti s návrhom na zmenu styku s maloletou, pozn.), čo ako dôvod sám osebe neobstojí a nie je ho možné považovať ani za zmenu okolností vzhľadom na skutočnosť, že ide o rozhodovanie o dočasnej úprave pomerov. Na druhej strane je evidentné, že o tomto návrhu nebolo právoplatne rozhodnuté, teda v čase vydania napadnutého uznesenia (27. júla 2023) nebolo možné predvídať, ako rozhodne odvolací súd, ktorý sa s námietkou sťažovateľa o miestnej nepríslušnosti okresného súdu neskôr vysporiadal tak, že medzičasom došlo k zmene miestnej nepríslušnosti práve na základe napadnutého uznesenia mestského súdu. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je ďalej možné abstrahovať len to, že matka býva na konkrétnej adrese v Lučenci s maloletou, avšak nie je zrejmé, odkedy tam býva a ako došlo k premiestneniu maloletej, čo sú nepochybné významné okolnosti pre posúdenie takéhoto návrhu. Keďže ide o návrh na zmenu miestnej príslušnosti, je zrejmé, že miestne príslušným súdom je ten, ktorý dosiaľ vo veciach týkajúcich sa maloletej rozhodoval.

29. Vychádzajúc z prezentovaných dôvodov, je potrebné konštatovať, že odôvodnenie napadnutého uznesenia pôsobí mäťuco, je vnútorne rozporné, nelogické a nezaoberá sa okolnosťami významnými pre rozhodnutie, a to aj napriek citácii príslušných ustanovení Civilného mimosporového poriadku, a to v takej miere, že je ho potrebné považovať v celom rozsahu za nepreskúmateľné, arbitrárne a rozporné s právom sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

30. Na základe uvedených zistení a úvah ústavný súd dospel k jednoznačnému záveru, že mestský súd svojím postupom a následne napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie a na nestranný súd podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň konštatuje, že došlo aj porušeniu základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu, keďže je nepochybné, že v napadnutej veci maloletej nerozhodoval zákonný sudca (body 1 výroku nálezu).

31. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že napadnutým uznesením mestského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, napadnuté uznesenie mestského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

32. V ďalšom postupe je mestský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Mestský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V.
Trovy konania

33. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby, dva vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti, podanie vo veci samej) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur a jeden úkon uskutočnený v roku 2024 (vyjadrenie k stanovisku mestského súdu) v hodnote 343,25 eur vrátane režijného paušálu v hodnote 13,73 eur.

34. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto dane. Ústavný súd tak v súhrne priznal náhradu trov konania v sume 959,24 eur (bod 4 výroku nálezu).

35. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

36. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2024

Peter Molnár
predseda senátu